

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА ТА СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Матеріали науково-практичної конференції
з нагоди 140-річчя від дня народження С. А. Томіліна (1877–1952),
видатного соціал-гігієніста та демографа,
завідувача кафедри соціальної гігієни Харківського медичного інституту

м. Харків, 25 жовтня 2017 р.

УДК 614.2(477)
I90

Редакційна колегія: Огнєв В. А., Сокол К. М., Чумак Л. І., Чухно І. А.,
Веретельник О. А.

Затверджено вченою радою ХНМУ.
Протокол № 10 від 19.10.2017 р.

I 90 Історична спадщина та сучасні аспекти забезпечення громадського здоров'я в Україні: матеріали наук-практ. конф.; з нагоди 140-річчя від дня народження С. А. Томіліна (1877–1952), видатного соціал-гігієніста та демографа, завідувача кафедри соціальної гігієни Харківського медичного інституту (м. Харків, 25 жовт. 2017 р.). – Харків, 2017. – 160 с.

УДК 614.2(477)

© Харківський національний
медичний університет

тентов. Учений створив свою наукову школу, підготував 22 кандидата і 2-х докторів наук. Він був членом Всесоюзного товариства сорбційних методів детоксикації. В 2008 г. А. В. Береснев був удостоєний звання Лауреата Державної премії України.

Александр Васильевич Береснев помер в Харківці 1 травня 2011 г., залишившись в пам'яті як висококваліфікований лікар – хірург, талановитий учений, прекрасний організатор наукової і лікувальної роботи, викладач і лектор.

Использованная литература

1. Вчені Харківського державного медичного університету. За ред. А.Я. Циганенко – 2002 р. – С. 294–295.

2. Харківський державний медичний університет. 200 років – Харків, ВПЦ «Контраст» – 2005 р. – С. 513–518.

ВИДАТНІ ВЧЕНІ-МЕДИКИ В. Я. ДАНИЛЕВСЬКИЙ, В. М. КОГАН-ЯСНИЙ ТА С. Г. ГЕНЕС

Сирова Г. О., Петюніна В. М., Водолаженко М. О.

Удосконалення медичних знань, медичної діяльності різних народів світу відбувалося протягом усієї історії людства завдяки зусиллям вчених багатьох країн світу. Ця робота присвячена діяльності видатних вчених нашого рідного міста Харкова: В. Я. Данилевського, В. М. Коган-Ясного та С. Г. Генеса.

Василь Яковлевич Данилевський свою творчість присвятив за його словами «одній із основних наук медичного курсу – фізіології» [1, С. 124]. Він є автором багатьох підручників, науково-популярних статей та брошур; біля 220 наукових робіт, присвячених фізіології нервової системи. Працював протягом двох років (із січня 1876 року) у Німеччині та Франції. Піонер електроенцефалографії. У 1877 р. успішно захистив докторську дисертацію на тему «Дослідження по фізіології головного мозку» [2, С. 256]. У 1883–1884 рр. працював у Женеві у лабораторії професора С. Фогта. Після повернення організував лабораторію порівняльної фізіології на природничому відділенні фізико-математичного факультету у Харківському університеті. Вчений має роботи в області паразитології. У 1889 г. був нагороджений премією Паризької академії наук. Був ініціатором відкриття Жіночого медичного інституту, де він був директором та завідувачем кафедри фізіології до 1926 року. З 1926 р. був академіком Академії наук та заслуженим діячем науки України. Був членом німецької Академії наук, членом морфологічної та фізіологічної спільноти при Віденському університеті, почесним членом Спільноти патологів при Інституті Пастера в Парижі, Спільноти тропічної медицини в Лондоні. У 1927 р. він організував та до кінця життя очолював Український НДІ ендокринології та органотерапії, на базі якого відкрилася ендокринологічна лікарня, в цьому ж році була створена біохімічна лабораторія, на базі якої в подальшому зародився гормонохімічний відділ, що розробляє методи отримання гормонів. У 1923 р. під його керівництвом були виготовлені перші зразки вітчизняного інсуліну. Вивчав нейрофізіологію, вплив інсуліну на нервову систему, науково обґрунтував можливості та шляхи промислового виробництва різних гормональних препаратів. У 1928–1932 роках були відкриті фармакотерапевтична, гематомікроскопічна та патоморфологічна лабораторії; біохімічна лабораторія розділилася на біохімічний відділ та гормонохімічну лабораторію, було організовано також патофізіологічний відділ. В.Я. Дани-

левський цікавився походженням гіпнотизму людини та тварин, законами діяльності вищих відділів головного мозку, порівнював людську психіку зі складноорганізованою нервовою діяльністю тварин. [1, С. 124; 2, С. 256–259]

Віктор Моїсеєвич Коган-Ясний є одним із видатних вітчизняних терапевтів, його науково-клінічні дослідження були присвячені проблемам серцево-судинних і ендокринологічних захворювань, особливо діабетології. У 1914–1918 роках він був полковим лікарем у діючій армії. У 1918–1955 рр. працював в Харківському медичному інституті, у 1930 році був обраний професором кафедри загальної терапії, в подальшому завідував кафедрами факультетської та госпітальної терапії Харківського медичного інституту. Також він завідував клініко-експериментальним відділом Харківського інституту проблем ендокринної патології. Спільно з В. Я. Данилевським у 1919 році В. М. Коган-Ясний заснував органотерапевтичний інститут (Український інститут ендокринології).

У 1922–1925 роках у фізіологічній лабораторії академіка В. Я. Данилевського та біохімічній лабораторії академіка А. В. Паладіна він працював над виготовленням інсуліну, придатного для ін'єкцій людині. У 1923 році в лабораторії В. Я. Данилевського вчений отримав інсулін та застосував його в клінічній практиці (1924 рік). У 1924 р. захистив докторську дисертацію за цією темою. Виявив роль спадкових факторів при захворюванні діабетом. Йому належить ініціатива та великий труд по створенню в Харкові ендокринологічної клініки, відділення лікувального харчування. У 1930 р. організував першу в СРСР ендокринологічну клініку, якою керував багато років. Заслужений діяч науки УРСР (1941 р.). Під його редакцією вийшло біля 40 посібників, підручників і довідників. Опублікував біля 175 наукових робіт, присвячених питанням вивчення ендокринологічних захворювань, особливо діабету та базедової хвороби, порушення обміну речовин при різних захворюваннях, а також етіології, патогенезу, клініки та лікуванню гіпертонічної, виразкової хвороб та пневмонії [1, С. 124].

Професор-патофізіолог Семен Григорович Генес був заслуженим діячем науки, більшу частину життя працював у Харкові, завідував кафедрами патологічної фізіології Донецького та Харківського медичних інститутів, а потім Харківського інституту удосконалення лікарів, був керівником відділу патологічної фізіології та заступником директора Харківського НДІ ендокринології та хімії гормонів. Зробив значний внесок у діабетологію. Його наукові праці широко застосовувались у вдосконаленні лікування та вторинної профілактики цукрового діабету. Відомі його праці по механізмі дії сульфаніламідних цукрознижуючих препаратів, патогенезу інсулінового шоку, гіпоглікемічній комі, порушенням жирового обміну при цукровому діабеті та ряд інших. Створив наукову школу по вивченню патогенезу та фармакологічній корекції цукрового діабету, заклав фундамент для пошуку перспективних шляхів розробки антидіабетичних препаратів нового покоління [1, С. 124–125].

Використана література

1. Никберг И. И. «Вклад отечественных ученых-медиков в теоретическую и клиническую диабетологию». Международный эндокринологический журнал, № 5 (53), 2013.
2. Шойфет М. И. «Сто великих врачей»: Вече; 2005, 870 с.